ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Evy Šonkové v právní věci žalobce: **R. H.,** zastoupen JUDr. Milanem Štětinou, advokátem se sídlem Jiráskova 614, Česká Lípa, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Sokolovská 855/225, Praha 9, ve věci žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 27. 5. 2013, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2017, č. j. 43 Ad 19/2016 – 60,

takto:

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2017, č. j. 43 Ad 19/2016 – 60, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Usnesení krajského soudu

[1] Usnesením ze dne 8. 8. 2017, č. j. 43 Ad 19/2016 – 60, odmítl Krajský soud v Praze (dále jen „krajský soud“) podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. žalobu směřující proti rozhodnutí žalované ze dne 27. 5. 2013, č. j. X, kterým bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Okresní správy sociálního zabezpečení Mladá Boleslav (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. NP/RN/29/13, č. j. X. Posledně jmenovaným rozhodnutím byla žalobci uložena povinnost podle § 126 odst. 1 a 4 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 401/2012 Sb. (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“) uhradit regresní náhradu ve výši 57.162 Kč za dávky nemocenského pojištění vyplacené osobě, která byla zraněna při automobilové nehodě, za jejíž zavinění byl žalobce pravomocně odsouzen rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 11. 12. 2012, sp. zn. 1 T 45/2012.

[2] Krajský soud v odůvodnění svého usnesení uvedl, že již dne 30. 5. 2014 odmítl žalobcovu žalobu v téže věci usnesením, č. j. 43 Ad 43/2013 - 26, v němž na základě judikatury Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že se jednalo o žalobu proti rozhodnutí správního orgánu ve věci soukromoprávní ve smyslu § 7 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř."), a věcně a místně příslušným soudem k jejímu projednání byl tedy Okresní soud v Mladé Boleslavi (dále jen „okresní soud"). Na základě poučení podal žalobce žalobu k okresnímu soudu, který ji dne 3. 2. 2016 usnesením, č. j. 7 C 131/2014 - 50, odmítl, neboť zvláštní senát podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 131/2002 Sb."), rozhodl v obdobné věci usnesením ze dne 12. 3. 2015, č. j. Konf 8/2014 - 25, tak, že k projednání žalob domáhajících se přezkoumání rozhodnutí žalované ve věci regresní náhrady podle zákona o nemocenském pojištění jsou příslušné soudy ve správním soudnictví. Okresní soud proto postoupil věc krajskému soudu, který však s ohledem na své usnesení ze dne 30. 5. 2014, č. j. 43 Ad 43/2013 - 26, dospěl k závěru, že postoupenou věc nemůže projednat pro překážku věci rozhodnuté.

II. Kasační stížnost žalobce a vyjádření žalované

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel") v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě uplatnil důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

[4] Stěžovatel předně namítl, že dle jeho názoru krajský soud mohl v dané věci rozhodnout, protože předchozí usnesení ze dne 30. 5. 2014, č. j. 43 Ad 43/2013 - 26, není rozhodnutí ve věci samé, a neexistuje tedy překážka věci rozhodnuté.

[5] Dále stěžovatel namítl, že napadené usnesení je v rozporu se zásadou legitimního očekávání. Uvedl, že žalobu podal správně k soudu ve správním soudnictví a nemůže mu jít k tíži, když se následně řídil nesprávným poučením tohoto soudu. Z výše uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[6] Žalovaná navrhla kasační stížnost zamítnout. Dodala, že podle jejího názoru v mezidobí došlo k prekluzi nároku orgánu nemocenského pojištění na regresní náhradu, takže i kdyby došlo k meritornímu posouzení věci správními soudy, nebylo by možno regresní náhradu vymoci.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[8] Podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. *[n]estanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže soud o téže věci již rozhodl (...)*. Jedním z důvodů odmítnutí návrhu je

tedy i existence dřívějšího rozhodnutí téhož soudu v téže věci. Toutéž věcí je u řízení podle § 65 s. ř. s. řízení o žalobě téhož účastníka proti témuž správnímu rozhodnutí.

[9] Předtím, než bude posouzena věc stěžovatele, je nutno poznamenat, že předpisy o řízení, tedy o řízení před správními orgány, nejsou účelem o sobě, nýbrž nástrojem jsoucím k dispozici účastníkům řízení k tomu, aby se mohli rozumným způsobem a pokud možno v rozumné době dobrat autoritativní odpovědi ohledně toho, jaká mají, anebo nemají práva. Procesní předpisy nesmí být labyrintem, v němž se poctivě jednající účastník ztratí a nakonec „bídně zahyne".

[10] Stěžovatel v nyní projednávané věci od počátku jednal bezesporu poctivě – podal žalobu k soudu, o němž se podle svých tehdejších poznatků domníval, že je věcně příslušný k projednání jeho věci (pochybení v určení místní příslušnosti – stěžovatel žalobu ve správním soudnictví podal Městskému soudu v Praze, ten ji však z důvodu místní nepříslušnosti postoupil místně příslušnému Krajskému soudu v Praze - je zde irelevantní). Poté respektoval názor správního soudu opřený o tehdejší právní názor nejvyšší soudní instance v rámci správního soudnictví, tedy Nejvyššího správního soudu, že jeho věc má projednat soud civilní, a sice Okresní soud v Mladé Boleslavi.

[11] V souladu se stanoviskem správních soudů stěžovatel takovou žalobu podal. Civilní soud však popřel svoji věcnou příslušnost, neboť v mezidobí zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb. vyjasnil na půdorysu jiné obdobné věci než věci stěžovatele (věci sp. zn. Konf 8/2014), že žaloby toho typu, kterou podal on, mají vskutku – tak, jak se stěžovatel původně domníval – projednat správní soudy. Civilní soud se následně dopustil pochybení, jestliže svým usnesením vyslovil svou věcnou nepříslušnost a věc postoupil Krajskému soudu v Praze jako soudu místně a věcně příslušnému. Věc stěžovatele se totiž k civilnímu soudu dostala poté, co stěžovatel v souladu s poučením v usnesení správního soudu o odmítnutí jeho žaloby podal žalobu k soudu civilnímu. Postupovat „zpět" věc správnímu soudu proto civilní soud již nemohl. Bránilo mu v tom ustanovení § 104c odst. 1 o. s. ř., podle něhož, *náleží-li věc do věcné příslušnosti soudu, který rozhoduje podle zvláštního zákona věci správního soudnictví, nepostupuje se podle § 104b, jestliže soud, který rozhoduje podle zvláštního zákona* [míněn soudní řád správní – poznámka NSS] *věci správního soudnictví, ve stejné věci pravomocným rozhodnutím odmítl návrh s tím, že šlo o věc, kterou soudy projednávají a rozhodují v občanském soudním řízení*. V takovém případě měl civilní soud podle § 104c odst. 2 o. s. ř. navrhnout zvláštnímu senátu rozhodnutí sporu o věcnou příslušnost. Zvláštní senát by tento spor s největší pravděpodobností rozhodl v souladu se svou mezitím vyjasněnou judikaturou tak, že by určil, že k projednání a rozhodnutí věci jsou příslušné soudy ve správním soudnictví, a v návaznosti na tento závěr by – což je pro nyní projednávanou věc klíčové - zrušil původní usnesení správního soudu o odmítnutí žaloby. K tomu však nedošlo – zjevně proto, že stěžovatele nenapadlo proti usnesení civilního soudu o postoupení věci soudu správnímu podat odvolání a domáhat se na civilním soudu správného postupu, tedy postupu podle § 104c odst. 2 o. s. ř. I když byl stěžovatel zastoupen advokátem, tedy právním profesionálem, stěží se mu lze divit, že proti usnesení civilního soudu odvolání nepodal – ani právního profesionála nemusí napadnout v takovéto procesní konstelaci, že rozhodnutí civilního soudu věc „vrací" ke správnímu soudu, jenž již o ní jednou

rozhodl, takže v dalším kroku, tedy po přibytí věci „zpět“ na správní soud, vyvstane otázka věci pravomocně rozhodnuté.

[12] Za této situace by Nejvyšší správní soud mohl ustat v dalším přemýšlení nad věcí stěžovatele a suše konstatovat, že to byl v posledku stěžovatel sám, kdo si způsobil uzavření cesty k nalezení, zda má v meritu pravdu on, nebo správní orgán, proti jehož rozhodnutí brojí. Stěžovatel nepodal proti usnesení civilního soudu odvolání, ač byl v něm řádně poučen, že a v jaké lhůtě tak může učinit, a tedy akceptoval objektivně nezákonné usnesení civilního soudu, jež mu v dalším kroku – v řízení před správním soudem – přivodilo konečný neúspěch spočívající v tom, že správní soud se odmítl meritem věci zabývat pro existenci překážky věci rozhodnuté.

[13] Pokud by však Nejvyšší správní soud takto postupoval, sám by se stal součástí odcizené a ve své podstatě s nelidskostí hraničící justiční mašinerie, která pro lpění na formálních procesních pravidlech ztratila smysl pro reálný život. Procesní pravidla jsou v moderním neosobním, administrativním státě důležitá, neboť při rozhodování velkého množství věcí zajišťují obdobné zacházení s jednotlivci v obdobných případech a předvídatelnost postupu správních úřadů a soudů, a nemají být proto lehkovážně ohýbána. Jsou však situace, kdy je výjimečně třeba dát přednost materiální spravedlnosti před lpěním na procesních pravidlech.

[14] Nyní projednávaná věc je výjimečná v tom, že pomyslná „vina“ stěžovatele na tom, že jeho věc se dostala do procesní slepé uličky, je neporovnatelně menší než „vina“ zákonodárce, který přijal složitou a procesně těžkopádnou právní úpravu vztahů mezi správním a civilním soudnictvím, a soudů, které dlouho hledaly správné řešení právní otázky, jaká z obou soudních soustav věci obdobné věci stěžovatele má projednávat.

[15] Proto je nutno se za výše vylíčených procesních okolností dívat na věc stěžovatele výjimečně tak, že objektivně nezákonné, nicméně existentní, pravomocné a nyní již nezměnitelné usnesení civilního soudu je třeba považovat za jakousi náhražku rozhodnutí zvláštního senátu. Takovýto výjimečný pohled je ospravedlněn především souborem následujících důvodů: Ve věci nyní již není pochyb o tom, že ji mají rozhodovat soudy ve správním soudnictví; to jasně vyplývá z usnesení zvláštního senátu ze dne 12. 3. 2015, č. j. Konf 8/2014 - 25, ve věci, která je zcela obdobná věci stěžovatele. Dále je nutno zohlednit, že věc stěžovatele byla soudy projednávána v období, kdy si tyto soudy vyjasňovaly, která větev soudnictví má věci tohoto typu řešit. Na stěžovatele přitom tento vyjasňovací proces dopadl obzvláště tíživým způsobem, který ani pro zkušeného právního profesionála, jakým má být advokát, jenž stěžovatele zastupoval, nebyl přiměřeně srozumitelný. Konečně dalším důvodem je postup civilního soudu, který, jakkoli byl objektivně nezákonný, ve stěžovateli vzbudil legitimní očekávání, že věc se jeho rozhodnutím „vrací“ do té větve soudnictví, která má pravomoc ji meritorně posuzovat.

[16] Vzhledem k souhrnu popsaných procesních okolností je proto třeba se na usnesení civilního soudu o postoupení věci správnímu soudu dívat jako na funkční náhražku rozhodnutí zvláštního senátu, jež ve věci sice vydáno nebylo (pro pochybení civilního soudu doprovázené chybným, avšak pochopitelným a v kontextu situace omluvitelným spolehnutím se stěžovatele na to, že usnesení civilního soudu je zákonné a správné), avšak

vydáno být mělo. Kdyby bylo rozhodnutí zvláštního senátu vydáno, bývalo by zrušilo i prvotní usnesení správního soudu o odmítnutí žaloby (usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 5. 2014, č. j. 43 Ad 43/2013 - 26). Na toto usnesení je pro účely dalšího postupu správních soudů ve stěžovatelově věci třeba hledět jako na zrušené, ačkoli zrušeno nebylo.

[17] Krajský soud proto ve věci stěžovatele bude pokračovat v řízení a nebudou-li tomu bránit jiné důvody (ty v tuto chvíli *prima facie* nejsou Nejvyššímu správnímu soudu ze spisu ani jiných okolností patrné), věc projedná meritorně.

[18] Další v úvahu připadající alternativy procesního „naložení“ s věcí stěžovatele shledal Nejvyšší správní soud méně vhodnými než tu, k níž se přiklonil. V úvahu připadalo zejména zrušení kasační stížností napadeného usnesení krajského soudu pro porušení procesních práv stěžovatele vedoucích k vadě řízení před krajským soudem ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Krajský soud totiž ve svém usnesení nastínil, že pro stěžovatele je k dispozici procesní alternativa v podobě návrhu samotného stěžovatele na rozhodnutí kompetenčního sporu v jeho věci zvláštním senátem zřízeným podle zákona č. 131/2002 Sb. (krajský soud v této souvislosti zmínil usnesení zvláštního senátu ze dne 27. 4. 2004, č. j. Konf 1/2003 - 32, č. 770/2006 Sb. NSS). O této alternativě však zpravil stěžovatele právě až v usnesení, jímž jeho žalobu odmítl, a tedy řízení ve věci žaloby skončil. Ve výsledku by ovšem zrušení usnesení krajského soudu Nejvyšším správním soudem znamenalo nutnost ještě dalších procesních kroků, než by mohlo dojít k meritornímu posouzení žaloby: Krajský soud by, vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, poučil stěžovatele o možnosti podat návrh zvláštnímu senátu na řešení kompetenčního konfliktu. Stěžovatel by nejspíše takový návrh podal. Zvláštní senát by pravděpodobně rozhodl o kompetenčním konfliktu v souladu se stěžovatelovým návrhem – určil by, že k rozhodnutí stěžovatele jsou věcně příslušné správní soudy, a zrušil by původní usnesení krajského soudu ze dne 30. 5. 2014, č. j. 43 Ad 43/2013 - 26, čímž by byla překážka věcného projednání žaloby odpadla. Krajský soud by tedy následně žalobu nejspíše meritorně projednal. Z pohledu procesních pravidel by šlo o postup „čistší“, nicméně by znamenal další oddálení meritorního posouzení žaloby nejspíše o mnoho měsíců. V kontextu výše již popsané více než čtyřleté stěžovatelovy soudní anabáze (svoji původní žalobu podal 21. 6. 2013), v níž se dosud soudy ani nedotkly merita sporu, by však takový postup byl méně vhodným řešením z pohledu ochrany jednoho z klíčových základních práv stěžovatele, a sice práva na to, aby o jeho věci soudy rozhodly v přiměřené době [čl. 36 odst. 1, 2 a 4 Listiny základní práv a svobod, čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8 (č. 209/1992 Sb.)].

[19] Skutečnost, že podle tvrzení žalovaného ve vyjádření ke kasační stížnosti je nárok na regresní úhradu prekludován, není v řízení o kasační stížnosti rozhodná. Soud se jí proto věcně nezabýval. Nejvyšší správní soud posuzuje zákonnost přezkoumávaného rozhodnutí krajského soudu zásadně zpětně, tj. ke dni jeho vydání. Předpoklad konečného osudu věci a s tím případně spojené otázky další účelnosti řízení o kasační stížnosti může Nejvyšší správní soud ve svém rozhodování reflektovat a promítnout je ve svém procesním postupu, je-li pro to rozumný důvod; zásadně však úsudek o nich nemá mít žádný vliv na samotné posuzování důvodnosti kasační stížnosti.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud dospěl ze všech shora uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. usnesení krajského soudu rozsudkem zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[21] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[22] Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. září 2017

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu